



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

Dubium I. An Deus clare & intuitiue ab intellectu creato videri possit; & an oculis etiam corporeis, atq[ue] in hac vita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

vt dictum, sed Trinitas. Dices. Hinc saltem confe-
qui, maiorem esse vnitatem vnius cuiuslibet perso-
næ diuinæ, quam naturæ: quia hæc admittit plurali-
tatem personarum; quam illa excludit. Respon-
deo, negando assumptam sequelam. Cum enim,
ratio summæ vnitatis consistat in negatione omnis
diuisionis, seu multitudinis realis, tam actualis,
quam potentialis, iam verò & Deus, siue natura di-
uina, & persona quælibet, ex æquo careant omni
diuisione & diuisibilitate à parte rei, non potest vri-
tas perfectior & maior esse vnius, quam alterius. Nec
pluralitas impedit vnitatem rei, nisi quæ vel rem,
ipsam à parte rei diuidit, vel constituit, vel saltem,

cum ea compositionem facit: quorum nihil Trini-
tati personarum conuenit, respectu naturæ diuinæ;
neque enim vel natura diuina ea Trinitate diuiditur,
aut plurificatur: neque constituitur; neque vna
cum ipsa compositionem ullam facit; sed cum tri-
bus personis ipsa, in se vna & simplicissima existens,
perfectissime identificatur, vt dictum supra quæst. 2.
dub. 1. de simplicitate Dei, & magis patebit in ma-
teria de Trinitate. Vnde etiam S. Bernardus lib. 5.
de consid. cap. 7. & 8. ait; inter omnia, quæ vna di-
cuntur, arcem tenere vnitatem Trinitatis, qua
tres personæ in vna substantia
sunt.

QVÆSTIO VI.

De Visione, ac Incomprehensibilitate Dei, seu modo cognoscendi Deum.

S. Thomas 1. p. q. 12. aa. 13.

Absoluetur hæc quæstio duodecim dubitationibus. I. An Deus clarè & intuitiue ab intelle-
ctu creato videri possit; & an etiam oculis corporeis; ac in hac vita. II. An Deus videatur,
aut quidditatiue videri seu cognosci possit, per aliquam similitudinem vel speciem
creatam, seu cognitione abstractiua; seu intuitiua; etiam secundum potentiam abso-
lutam. III. An intellectus creatus videre Deum possit, naturalibus viribus; an potius indigeat ad
hoc supernaturali aliquo lumine & habitu, etiam secundum absolutam Dei potentiam. IV. Virum visio
effectiue procedat ab intellectu beati; & quodnam in eà re sit proprium munus luminis gloriæ. V. An,
& quanam ratione, videntium Essentiam Dei, vnus alio perfectius Deum videat. VI. Virum Deus
etiam comprehendere possit ab intellectu creato; & in quo hæc Dei Incomprehensibilitas consistat. VII.
Virum videns Essentiam Dei necessariò videat etiam relationes, seu personas; & omnia, quæ sunt for-
maliter in Deo. VIII. An à beatis, in Deo, seu Verbo, videri possint etiam creatura, & decreta libe-
ra diuinæ voluntatis. IX. Quanam ratione & modo in Verbo videantur creatura; & vnde oriatur
diuersitas visionis creaturarum in Verbo. X. Quæ, & quandoam à beatis singulis in Verbo videantur
creatura. XI. Virum saltem per absolutam Dei potentiam à creato intellectu videri possit Deus, non
vis à vlla creaturâ. XII. Virum per absolutam potentiam fieri possit, vt in Deo, seu Verbo videantur
omnia, quæ in Deo eminenter continentur. Ex quibus quatuor priores dubitationes pertinent ad cau-
sam efficientem visionis Dei; quinta verò & sexta ad ipsam per se visionem, seu modum visionis; sex
postrema ad obiectum visionis.

DVBIVM I.

*An Deus clarè & intuitiue, seu
quidditatiue ab intellectu crea-
to videri possit; & an etiam ocu-
lis corporeis; atq; in hac vita.*

S. Thomas 1. p. q. 12. a. 1. 3. 11. 12. & 13.

S. Thomas initio huius quæstionis 12. hanc quæ-
stionem de Visione & Incomprehensibilitate
Dei, seu de modo cognoscendi Deum, cum præce-
dentibus ita connectit, vt significet, in eà non expli-
cari peculiare aliquod attributum Dei; sed solum,
quod eum de perfectione Essentiæ diuinæ actum fu-
erit hætenus, consequens sit, vt inquiratur etiam, an

& quomodo à nobis ea perfectio cognosci possit.
Quia in superioribus, inquit, considerauim⁹ qualiter Deus
sit secundum seipsum; restat considerandum, qualiter sit
in cognitione nostrâ; id est, quomodo cognoscatur à crea-
tura.

Sed quia reuerà etiam Deus passim in Scripturis,
& à SS. Patribus vocatur Inuisibilis & Incomprehensi-
bilis; non immeritò potest hæc quæstio ad peculiari-
ris attributi tractationem referri; latiori nimirum
aliquo significato attributi, vt dictum supra initio
huius disputationis, & quæst. 2. dub. 1.

Ad quem etiam modum Gregorius de Valentia
hæc initio quæstionis 12. hanc quæstionem referri
putat, ad explicandam de Deo passionem illam En-
tis, quæ dicitur Verum; cum alioqui S. Thomas de
veritate, prout Deo competit, speciatim ac ex insti-
tuto vix agat; licet agat de vero q. 16. in quantum est
obiectum diuinæ scientiæ.

Vt &

Vt autem quæ in hac materiâ deinceps dicenda sunt, intelligantur, Notandum est, vocabulum *videre*, licet primâ nominis impositione oculis solum corporeis conveniat, in quibus est visus, seu potentia videndi; id tamen etiam ad intellectum traductum esse; & quidem vsu loquendi adeo recepto, vt videri iam propemodum etiam possit propria vtraque significatio: quemadmodum ex S. Augustino epist. 112. rectè notavit Suarez 1. p. lib. 2. de Deo cap. 6. num. 1.

Et licet ea intellectus visio in Scripturâ nonnunquam latè accipiatur, pro quâlibet cognitione rei certâ, quamvis obscurâ, iuxta illud 1. Corinth. 13. v. 12. *Videmus nunc per speculum, & in enigmate*; vbi de fidei cognitione sermo est: propriè tamen, & hoc loco, videre dicitur intellectus illud solum, quod non per medium creatum prius cognitum, & quasi per speculum, & in enigmate, seu per quandam prius cognitam imaginem, similitudinem, vestigium, aut effectum quandam; sed veluti præsens in seipso, absque alio medio cognito (esto intercedant species, tanquam ratio cognoscendi, vt etiam in visione oculorum accidit) clarè conspicitur & intelligitur.

3 Quod ipsum est etiam videre seu cognoscere aliquid *quidditatiuè, seu per suam essentiam*; vt hic q. 12. a. 1. loquitur S. Thomas; non vt vocula, *Per essentiam*, dicit rationem videndi; de hoc enim agit ipse a. 2. & nos dubio sequenti; sed vt dicit ipsum obiectum primarium, & rem immediatè atque in seipsâ visam, vt rectè notarunt Caietanus hic eodem a. 1. & Molina disp. 1. Eadem cognitio vocatur etiam *intuitiva*; quia rem quasi præsentem, & coram existentem, in seipsâ inuetur; ad differentiam abstractiuâ: quâ res veluti absens, aut certè velut præsentia existentiâ abstractans cognoscitur; qualem cognitionem Viatores de Deo habent; de quâ replura dub. seq.

Hoc posito, de propositâ dubitatione varij fuerunt olim quorundam errores. Primò enim quidam absolutè negarunt, Deum à creaturâ, seu ab intellectu creato vnquam videri posse. Tribuitur hic error Armenis apud Armacanum lib. 14. qq. Armen. cap. 1. Guidonem Carmelitam de hæresibus, Castro V. *Beatitudo* hæres. 1. & Prateolum V. *Armeni*: licet nec Nicephorus lib. 18. cap. 53. hunc inter eorum errores connumeret; & Sanderus lib. 7. Visibilis Monarch hæresi 118. eos de tempore solùm iudicij diem præcedente locutos existimet. Eadem sententia tribuitur Abailardo, & eius socio Arnaldo, apud Castro loco citato; item Almarico apud Prateolum ibidem, & apud Turrecrematam lib. 4. de Eccles. cap. 35. & fuit iam olim absque authoris nomine relata & impugnata à S. Gregorio lib. 18. Moralium. c. 38. Tribuitur etiam multis SS. Patribus, præsertim Græcis; sed immeritò, vt dicemus.

4 Secundò alij, in altero extremo versati, dixerunt, Deum etiam in hac vitâ, & quidem secundum ordinariam Dei legem, videri posse. Ita Begardi & Beguina, damnati Clement. *Ad nostram*, de hæreticis; præter veteres Anomæos, qui etiam à se in hac vitâ comprehendi essentiam diuinam dicebant, vt dicitur dub. 6.

Tertiò quidam existimârunt, Deum etiam oculis

corporeis videri posse. In quibus fuerunt Anthropomorphitæ; de quibus dictum supra q. 3. dub. 1. Et dubitavit etiam nonnihil aliquando hæc de re, alio tamen sensu, vt dicitur, S. Augustinus lib. 22. de civit. Dei cap. 29.

Assertio I. Potest Deus, seu essentia diuina, ab intellectu creato quidditatiuè & intuitiuè cognosci ac videri; ac reipsâ à beatis ita videtur. Ita S. Thomas hic q. 12. a. 1. & in 4. dist. 49. q. 2. a. 1. & lib. 3. cont. gent. cap. 50. 54. 57. & de verit. q. 8. a. 1. & omnes Scholastici suis locis ibidem: & est de fide, vt dicemus. Probatur primò apertis Scripturæ testimonijs. Matth. 5. v. 8. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*. Matth. 18. v. 10. *Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est*. Ioan. 14. v. 21. *Manifestabo me ipsum illi*. 1. Cor. 13. v. 12. *Videmus nunc per speculum in enigmate: tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum*. 1. Ioan. 3. v. 2. *Charissimi, nunc filij Dei sumus: & nondum apparuit, quid erimus. Scimus, quoniam eum apparuerit, similes ei erimus; quoniam videbimus eum sicuti est*. Apocal. 22. v. 3. *Et serui eius seruient illi. Et videbunt faciem eius, &c.* Vbi non solum ex ipsis verbis, sed etiam ex adiunctâ sæpius antithesi, satis patet, sermonem esse de clarâ visione.

5 Secundo probatur ex definitione Ecclesiæ. Nam Euaristus Papa epist. 1. disertè affirmat, Dei substantiam à beatis videri. Concilium Francofortense epist. ad Episcop. Hispaniæ ait: *Prædicemus Christum unum Deum & verum, & verè filium Dei; ut ad eius beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo*. Item in Extrauagante *Benedictus*, quam referunt Maiorin 4. q. vlt. & supplementum, Gabrielis in 4. dist. 49. quæst. 2. a. 3. & Alphonsus à Castro loco citato ait Pontifex: *Videbunt diuinam essentiam immediatè, se bene, clarè, & aperte illis ostendentem*. Et infra, vocatur hæc visio *facialis & intuitiva*. Denique in Concilio Florentino sess. vlt. in decreto Eugenij dicitur: *Beatis animas clarè intueri Deum Trinum & unum sicuti est*. Vnde licet S. Thomas hic q. 12. a. 1. plus non dicat, quàm priorem opinionem (à nobis superius primo loco relata) inconuenienter defendi, tamen ibidem art. 2. eam meritò vocat *erroneam*, & quæst. 8. de verit. a. 1. *hæreticam*.

6 Tertiò probatur assertio ex communi doctrinâ SS. Patrum, qui ita expressè docent: speciatim Dionysius cæl. hier. cap. 4. Martialis epist. ad Tolosanos cap. 27. Origenes 1. Periarchon. cap. 1. Irenæus lib. 18. cap. 58. Gregorius Nazianzenus orat. 25. in fin. Epiphanius hæresi 70. Gregorius Nyssenus orat. 6. de beatitudinibus, Ambrosius lib. 1. in Lucam, super illa verba, *Apparuit ei Angelus Domini*. Augustinus lib. 12. super Genes. ad lit. cap. 34. & epist. 111. & 112. & lib. 14. de Trinit. cap. 8. & lib. 22. de civit. cap. 29. Gregorius lib. 18. Moral. cap. 36. & Bernardus serm. 31. in Cantica.

Nec obstat, quòd multi SS. Patres, vt & complura Scripturæ, quæ inferius referentur, testimoniis, negant Deum à creaturâ videri. Hæc enim aliquorum modorum intelligenda sunt, vt vel 1. significant tantum, Deum non posse oculis corporeis cerni: vel 2. non posse naturaliter videri: vel 3. non posse in hac vitâ videri: vel 4. denique non posse ita videri, vt comprehendatur. Quo modo in specie ad

Chrysofomum homil. 14. in Ioann. hac in re durius aliquanto (dum contra Anomæos in altero extremo constitutos liberius disserit) locutum rectè respondet S. Thomas hic q. 12. a. 1. ad 1. quem alij Theologi communiter sequuntur.

Et si Vasquez 1. p. disp. 37. cap. 3. & 5. non illum solum, sed & Theodoretum, Basilium, Epiphanium, Cyrillum, Alexandrinum, & Hierosolymitanum, Euthymium, Theophylactum, imò & Ambrosium, ac Hieronymum, maiori, quàm par est, studio, de eo errore suspectos reddat. *Hos Patres, inquit num. 11. si sinceri loqui velimus, vix possumus in bonum sensum interpretari.*

Sed rectè Suarez loc. cit. *Non est, inquit, verisimile, tam aperiunt errorem, & scripturæ manifestè contrarium, communi sensu tantorum Patrum receptum fuisse. Fuisse enim intolerabilis lapsus: nec in eis inveniuntur verba, quæ dictam piam expositionem admittunt. Et Gregorius de Valentia hic q. 12. punc. 1. Censum, inquit, alioqui expressa testimonia scripturæ, quæ afferunt, Deum ab hominibus & Angelis videri posse, ut Epiphanius præsertim, & Ambrosius, & Augustinus, & Gregorius loci cit. agnoscunt, nullo modo putandum, aliquem Orthodoxorum voluisse id omnibus modis negare.*

Quarto probatur assertio ratione, fidei principio nixa. Quia procul dubio finis creaturæ intellectuali diuinitus præfixus non est impossibilis: sed in clara visione Dei consistit finis naturæ intellectualis, siue adæquate, siue inadæquate, vt tomo 2. disp. 1. q. 2. dub. 3. suo loco docetur. Ergo, &c. Addit S. Thomas hic q. 12. a. 1. aliam ratione, petitam ex appetitu naturali (elicito) visionis Dei: sed quæ ratio magnas patitur difficultates, & cit. tom. 2. disput. 1. quæst. 5. dub. 1. examinabitur. Interim ipse Caietanus ibidem faterur, eam ex solis principijs naturæ non esse efficacem.

Imò verius est, non posse naturali ratione probari possibilitatem huius visionis, vt rectè docent Suarez loc. cit. n. 12. Molina hic q. 12. a. 1. dub. 1. & supra q. 1. a. 1. dub. 3. post Gabrielem in 4. dist. 49. q. 1. a. 3. etsi quidam recentiores contrarium sentiant; qui etiam pro se adducunt S. Thomam hic, & lib. 3. cont. gent. cap. 51. & Scotum in 4. dist. 49. quæst. 8. Ratio est. Quia vniuersim rerum intrinsecè supernaturalium, eo ipso, quod supernaturales sunt, existentia, vel possibilitas, nullum habet naturale medium, ex quo probetur; ac proinde sine reuelatione sciri & cognosci non potest. Plura loco citato.

Assertio II. Deus, siue Essentia diuina, oculis corporeis videri nullo modo potest, etiam secundum absolutam Dei potentiam. Ita S. Thomas hic q. 12. a. 3. & in 4. dist. 49. q. 2. a. 2. & communis omnium Theologorum ibidem; ac planè certa sententia, etsi diuerso gradu. Nam vt rectè notauit Suarez 1. p. lib. 2. de Deo cap. 6. num. 3. tripliciter intelligi potest, Deum esse visibilem corporalibus oculis. Primo tanquam obiectum ex se sensibile, ac proportionatum corporali visui; & hoc modo de fide certum est, Deum inuisibilem esse corporalibus oculis, contra Anthropomorphitas, apud Epiphanium hæresi 70. & contra veteres Idololatras, apud Athanasium orat. cont. Idola, & apud Cyprianum lib. de Idolorum vanitate. Ratio est, Quia Deus Spiritus est, non corpus, vt dictum supra quæst. 3. dub. 1.

Secundo potest Deus corporalibus oculis visibilis existimari, non tanquam per se corporeus, & naturaliter proportionatus potentia visui; sed quia hæc certè supernaturali Dei munere & concursu, ad visionem obiecti spiritualis eleuari possit. Et hoc sensu non est quidem res de fide certa; cum ipsemet S. Augustinus lib. 22. de ciuit. Dei cap. 29. ea dere dubitauerit, vt dictum; & quidem in sententiam affirmantem magis propendendo, an non id re ipsa in Beatis eueniat, vt notauit etiam S. Thomas hic quæst. 12. a. 3.

Sed & Gregorius de Valentia hic q. 12. punc. 8. *Non satis, inquit, constare videtur, implicare contradictionem, vt potentia aliqua sensitiua sic a Deo condatur, vt vel natura sua, vel saltem dono aliquo gratuito superaddito, valeat non solum obiecta sensibilia corporalia, sed etiam aliquod obiectum spirituale, atq. adeo Deum ipsum percipere.*

Verum nihilominus sentiendum est, assertionem, etiam hoc sensu, esse quasi Theologicè certam; ita vt Suarez num. 5. dicat, non posse quidem dici dogma fidei, proxime tamen ad illud accedere. Et Vasquez disp. 40. num. 2. ait: *Tametsi neque scriptura, nec Conciliorum, nec Patrum testimonijs expressè definitum sit, non posse Deum oculo corporeo videri; id tamen adeo efficaci ratione naturali probatur, vt oppositum error manifestus debeat indicari.*

Probatum primo ex scriptura, absolute asserente, Deum esse inuisibilem; id quod in primis proprie, vt sonat, adeoque de oculis corporeis vel maxime intelligendum est. Sic autem habetur 1. Timoth. 1. versu 17. *Regi seculorum immortalis, inuisibili, soli Deo honor & gloria.* Et ibidem cap. 6. versu 16. *Qui solus habet immortalitatem, & lucem inhabitat inaccessibilem: quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest.* Hebr. 1. versu 27. *Fide (Moyse) reliquit Aegyptum, non verius animositatem Regis, inuisibilem eorum tanquam videns sustinuit.*

Secundo idem docent SS. Patres, præcipuè Athanasius loco citato. Ambrosius sermo octauo in Psalm. 118. & consentit Augustinus Epistola sexta: 111. & 112. etsi, vt vidimus, alibi dubius.

Tertio idem probatur naturali ratione euidenti: quia nulla potentia ferri potest extra latitudinem sui obiecti adæquati, cum ab eo specificetur: Incorporatum Ens autem est extra latitudinem obiecti cuiuslibet potentia corporeæ; & in primis etiam visus; cuius obiectum adæquatum est color late sumptus: Ergo, &c. Quo argumento etiam S. Thomas hic probat, nec interno quidem sensu videri, aut cognosci Deum posse; & apparitiones his sensibus factas semper in aliqua forma sensibili accidisse.

Et confirmatur. Quia alioqui multo magis dici posset, secundum absolutam Dei potentiam, à visu percipi posse sonum, aut odorem; aut etiam à lapide hæc omnia; cum oculus corporeus æquè parum proportionis habeat ad cognoscendum obiectum incorporeale, quàm lapis ad cognitionem vllam.

Ex quibus etiam tertius modus refellitur, quò aliquis dicere posset, Deum esse visibilem oculo corporeo; videlicet non quidem per eum visum, quem de factò Deus creauit, sed quem facere posset,

alterius ordinis, habentem vniuersalius obiectum, sub quo etiam immaterialia comprehenduntur; quam etiam opinionem tanquam non omnino improbabilem, vidimus insinuari à Gregorio de Valentia loc. cit.

Verum & hoc scitium videtur, & *ch. mericum*, vt loquitur Suarez loc. cit. num. 6. quia hoc est confundere intellectum cum sensu; & præcludere viam, ad distinguendum intellectum à sensu; & ad probandum intellectum intrinsecè esse spiritualem facultatem. Cum enim potentia quælibet specificetur ab obiecto; certè si sensus idem obiectum habet, aut habere potest cum intellectu; non erit, vnde ab intellectu distinguatur: & si potentia aliqua corporea potest tendere in obiectum spirituale; nullum ex rei natura suppetet argumentum, quo directè probemus, intellectum esse intrinsecè spiritualem potentiam. De quare præter citatos plura etiam Albertinus tom. 1. Princip. Phil. 1.

10 Assertio III. Tamet si quidem secundum absolutam Dei potentiam nihil obstat, quo minus Essentia diuina etiam in hac vita à pura creatura intuitiue videatur; secundum ordinariam tamen Dei legem id fieri nullo modo potest. Vtræque pars est S. Thomæ hic q. 12. a. 11. & in 4. dist. 49. q. 2. a. 7. & de verit. q. 10. a. 11. & 3. cont. gent. cap. 45. & communis omnium Doctorum ibidem suis locis.

Et prior pars ex eo patet; quia cum intellectus creatus beati, ac viatoris, sit eiusdem naturæ ac rationis; certè si vnus à Deo eleuari potest ad intuitiuam visionem Dei, etiam poterit alter: cum in hoc nulla sit repugnantia peculiaris; nec etiam vllum promissum, aut vniuersalis lex diuina obstat, quin id absolute loquendo fieri posset, in aliquo casu particulari, vti in alijs etiam sæpe materijs, leges & ordinationes Dei generales, non impediunt exceptiones Dei particulares.

Secunda pars assertionis contra Anomæos, & Beuardos superius relatos, est de fide ex Clementina *Ad nostrum*, de hæreticis, vt rectè Suarez lib. 2. cap. 30. num. 3. Probatur aperte ex Scriptura Exod. 33. v. 20. *Non videbit me homo & viuet.* Ioann. 1. v. 18. *Deum nemo vidit unquam; Vniueni ipse enarrauit.* Ioan. 6. v. 46. *Omnis qui audit à Patre, & dicit, venit ad me: non quia Patrem vidit quisquam, nisi is qui est à Deo, hic vidit Patrem.* 1. Tim. 6. v. 16. *Quem nemo hominum vidit: sed nec videre potest.* Quæ loca imprimis de ordinaria potentia Dei loquuntur, Idem docent SS. Patres, Epiphanius hæresi 70. Chrysostomus homil. 14. in Ioann. Ambros. lib. 1. in Lucam cap. 1. & serm. 8. in Psal. 118. Gregorius Nazianzenus Tract. de fide sub fin. Augustinus epist. 112. Gregorius lib. 18. Moral. cap. 36.

11 Idem probat ratio S. Thomæ. Quia modus cognoscendi sequitur modum essendi: cum ergo anima nostra in hac vita habeat esse in corpore, non potest cognoscere quicquam, nisi ministerio sensuum; ac proinde non nisi entia corporea, & quæ ex his discurrendo colligi possunt; adeoque & Deum quidem ipsum, & entia Spirituality, sed non nisi per species alienas rerum creaturarum sensibilem; quod non est videre essentiam Dei, aut rerum eiusmodi incorporearum, vt ex notione nominis initio explicata patet.

Et confirmatur idem signo à posteriori. Quia anima nostra, quanto magis in somno, aut alienatione mentis, à sensibus abstrahitur, eò capacior fit ad cognoscenda spiritualia; & reuelationes ac præuisiones futurorum percipiendas: nimirum secundum notitiam apprehensiuam, non iudicatiuam, vt rectè notarunt Caietanus hic q. 12. a. 13. & Gregorius de Valentia pun. 7. contra Scotum in 4. dist. 45. q. 2. vbi immeritò eam S. Thomæ doctrinam fugillat, quasi sapiat doctrinam Mahometicam: Ergo signum est, vitam hanc sensibilem non esse idoneam, secundum ordinariam Dei legem ad videndum Deum.

Quod autem dicebat Iacob Genes. 32. v. 30. *Vidi Deum facie ad faciem*, aliaque similia, referenda sunt ad figuram, seu imaginem aliquam sensibilem, vel imaginariam, in qua se Deus representauit, vt ex S. Dionysio cap. 4. cæl. hier. rectè notauit S. Thomas eodem art. 11. ad 1.

12 Assert. IV. Ana autem extraordinario priuilegio, saltè ad breue tempus, alicui homini puro in hac vita concessa fuerit intuitiua cognitio, seu visio Essentia diuinæ, planè incertum est; & vti de Moysè, & Apostolo Paulo, ac imprimis de B. Virgine Dei matre, id videri potest probabile; ita de cæteris non est admittendum.

Probatur & declaratur assertio. Nam affirmatiuam quidem sententiam tradunt S. Augustinus lib. 12. super Genesim ad lit. cap. 26. 27. & 28. & epist. 112. & S. Thomas hic q. 12. a. 11. ad 2. & 2. q. 174. 3. art. 3. & 4. Itè Caietanus, & recentiores Thomistæ ibidem, cum paucis Scholasticis, & pluribus Commentatoribus Scripturæ, nominatim de Moysè & Paulo; quibus maiori ratione adiungi possent Mater Dei; vt rectè Vasquez dist. 56. cap. 2. num. 5. ex consequenti ratiocinatur.

Sed negatiuam sententiam vniuersim tradunt Euaristus Papa epist. 1. Dionysius cæl. hier. cap. 4. & Epist. 1. ad Caium, Irenæus lib. 4. cap. 37. Tertullianus lib. 2. Periarcho cap. 4. Nazianzenus orat. 34. siue 2. de Theolog. Gregorius 18. Moralium cap. 27. Beda qq. in Exod. quæst. 42. & plures alij, quos absolute & vniuersim sequuntur Molinæ hic q. 12. a. 11. d. 2. & Vasquez d. 55. & 56. vbi rem hanc accuratè examinat. In eam sententiam quoque magis propendet Suarez loc. cit. num. 15. simul existimans n. 8. visionem hanc ex naturâ rei non impedire officia sensuum, etiam in corpore corruptibili; contra Augustinum, & S. Thomam locis citat. Vtramque verò sententiam velut probabilem tueretur Gregorius de Valentia hic punc. 7.

13 Sanè affirmatiua nec ex Scriptura sacra, nec ex Ecclesiæ autoritate, vel sensu satis probatur, vt proinde nullum sit firmum fundamentum, faciendi hoc loco exceptionem à generali lege Dei, ac testificatione ipsius S. Ioannis Euangelistæ, & Apostoli Pauli, etiam post raptum Pauli, solum Christum ab ea lege excipientium, vti superius relatum.

Illud quidem Exodi 33. v. 19. *Ego ostendam tibi omnia hominum*, non ad statum huius vitæ, sed futuræ pertinet, vt ex consequentibus colligitur. Illud Num. 12. v. 8. *Ore ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata, & figuræ, Dominum videt*; refertur ad apparitionem Dei sensibilem in humanâ formâ valde familiari; vt

in simili dicitur Exodi 33. v. 11. *Loquatur Dominus ad Moysen facie ad faciem; sicut solet loqui homo ad amicum suum.* Neq; verò ibi *facies* significat claram Dei visionem, cum hoc sensu ea Moysi ibidem v. 20. denegetur.

S. Pauli verò raptus 2. Cor. 12. v. 2. & 3. intelligitur de singulari aliqua reuelatione; siue ea contigerit in triduo illo statim post conuersionem, Actor. 9. vt nonnulli volunt; vel aliquot annis post, vt alij existimant.

DVBIVM II.

An Deus videatur, aut videri, seu quiddam autè cognosci possit, per aliquam similitudinem & speciem creatam, seu cognitione intuitiua, seu abstractiua; etiam secundum potètiã absolutam.

S. Thomas 1. p. 11. a. 2.

DVplex hic controuersia Scholastica excutienda proponitur; vna communis; an Deus ab intellectu beati per aliquam speciem, siue similitudinem creatam intuitiue videatur, aut saltem videri possit; altera particularis cum Scoto; ane possibilis sit species impressa, qua Deus cognitione quidditatiua, non quidem intuitiua, sed abstractiua clarè cognoscatur.

Et quod ad primã controuersia atinet. Notandũ est, quadruplicem distingui posse similitudinẽ creatam, de qua quæri potest, an per eã Deus clarè & intuitiue videatur; Prima dici solet impressa, quia imprimitur intellectui; & est species intelligibilis; secunda dicitur expressa; tum quia per intellectuã quasi exprimitur & formatur; tum quia actualis & expressa similitudo est rei visæ; & est ipsa noticiã, vt qualitas, seu verbum mentis, per actionem intellectus expressum; tertia vocatur obiectiua, quæ per modum imaginis prius ipsa obijci & cognosci debet, quam in ea, aut per eam aliud cognoscatur; vnde etiam vocatur medium cognitum; quarta est similitudo quãdam Dei, seu intellectus diuini, non in representando, sed in essendo, per participationem & conuenientiam in virtute intelligendi; quæ se tenet non ex parte obiecti, sed subiecti, siue potètiæ, vim ei conferens videndi essentiam diuinam; quam S. Thomas hic q. 12. a. 2. docet esse ipsum lumen gloriæ.

Hoc posito, in præsentia non est controuersia vlla de similitudine obiectiua, seu per modum mediij cogniti; hanc enim ad videndum Deum, nec reipsa concurrere; nec in visione Dei intuitiua, etiam de absoluta potètia Dei, possibile esse fatentur omnes; cum hoc ipso, quod res aliqua per medium cognitum, saltem creatum, cognoscitur, non cognoscatur intuitiue in seipsa. Et hoc minimum probant rationes S. Thomæ quæst. 12. a. 2. vt fatetur Vasquez disp. 39. cap. 2. & disp. 38. cap. 4. vbi etiam num. 24. rectè addit; si quod tale medium, etiam solo numero distinctum sit ab obiecto cognito, habens aliqui eandem perfectionem specificam.

cum obiecto, (quod ipsum tamen respectu Dei impossibile est) non posse hoc in eo intuitiue videri.

Neque etiam in proposito quæstio est, de similitudine quasi in essendo, ex parte intellectus; de hac enim agitur apud S. Thomam art. 5. & à nobis dub. 3. Et ad vtramque etiam prædictam similitudinem excludendam in titulo diximus, an videatur Deus per similitudinem & speciem creatam; hoc est, per similitudinem, quæ sit species. Solum ergo quæstio est de duplici alia similitudine, nimirum de specie expressa, & impressa, de qua quætitur, non solum an de facto detur, sed etiam an sit omninò possibilis.

In qua quæstione, prima sententia simpliciter negat, in visione Dei, aut reipsa interuenire, aut etiam possibilem esse speciem Dei creatam, siue impressam, siue expressam. Ita docent Henricus quodlib. 3. q. 1. & quodlib. 4. q. 8. Caietanus 1. p. q. 27. a. 1. Zumel, & recentiores Thomistæ hic q. 12. a. 2. vel quæst. 27. a. 1. & citant pro se S. Thomam cit. a. 2. Eandem sententiam, quoad speciem expressam, problematicè defendit Torres 1. p. quæst. 27. a. 1. disp. 5. dub. 4. certus interim, speciem impressam Dei nullo modo esse possibilem. Adducuntur autem præcipue in eam sententiam; quia non satis defendi posse existimant, speciem Dei impressam in visione non esse possibilem, si detur species eiusdem expressa.

Secunda sententia est altero extremo; quæ docet, reipsa visionem Dei fieri per speciem Dei tã impressam, quam expressam. Ita Vasquez 1. p. disp. 43. n. 4. 32. 33. vbi etiã docet, speciem impressam esse ipsum lumen gloriæ; ac simul d. 39. multis conatur S. Thomam q. 12. art. 2. & alijs in locis, in eandem sententiam, pertrahere: sed frustra; contradicentibus non solum tam Sectatoribus, quam S. Thomæ aduersarijs omnibus; sed etiam ipsis apertissimis verbis, & toto contextu orationis, vt pluribus ostendit Suarez lib. 2. de Deo cap. 13. num. 5. vbi eam explicationem, velut incredibilem, & quæ apertam vim inferat verbis S. Thomæ, aliaque etiam plura & grauiora absurda imponere eidem cogatur, fusè refellit; vt in re tam manifesta minime opus sit pluribus laborare.

Huic sententiæ, visionem Dei fieri per speciem impressam, fauet etiam Richardus in 3. dist. 14. a. 1. q. 3. vbi sentit, eam sententiam esse probabiliorẽ, posito, quod visio fiat ab intellectu; idemque refert etiam alios sensisse. Faut etiam Scotus infra, & in 4. dist. 49. q. 11. vbi ait, rationes, quibus probari solet, non dari talem speciem, nihil probare; quamuis interim ipse non dicat dari.

Citatur quoque in eandem sententiam Aureolus ex Capreolo in 4. dist. 49. q. 5. a. 2. Sed Aureolus in libris sent. de hac re nihil habet. In quodlibetis, quæ citat Capreolus, quodlib. 18. a. 1. solum dixit; *si debeat tolli species, à beatifica visione, hoc non facere, nec rationem facialis & claræ noticiæ; nec limitationem seu limitationem creatæ speciei, propter opinionem* (S. Thomæ) *quæ reservationes assignat, &c.* Quocirca in specie eiusdem rationes refellit; non tamen ideo sentit, dari speciem; imo art. 2. expressè docet, non videri Deum, per aliam creatam similitudinem, aut speciem, quam per ipsum actum visionis, & vniuersim in nulla intellectione vel cognitione dari speciem distinctam à cognitione.